

HMN-Modellen

Valg af bade-/toiletstol

Indholdsfortegnelse

HMN-Modellen - Valg af bade-/toiletstol	4
Aktiviteter	5
Brugerens Resurser	6
Siddestilling	6
Arbejdsmiljø	8
Personale / Hjælp	9
Omgivelser	10
Tid	11
Case beskrivelser	11
Valg af Bade/toiletstol Case 1	12
Valg af Bade/toiletstol Case 2	16
Afrunding	19

HMN-Modellen

Valg af bade/toiletstol

Indledning og præsentation af analyseredskabet

Det at vælge en bade-/toiletstol (BT-Stol) til en bruger kan være mere komplekst end først antaget. Årsagen skal mange gange findes i at der er tale om et hjælpemiddel, som skal udfylde mange funktioner, og bruges i flere aktiviteter i løbet af dagen. Et eksempel er, at en BT-stol ofte skal bruges til både bad & toilet og derfor har et hul midt i sædet. Det stiller store krav til borgerens siddeevne og analysen af deres siddestilling. Det medfører også ofte at der må laves et kompromis eller prioritering ift. funktioner/aktivitets behov – kontra brugerens siddestilling/komfort i stolen.

Vores erfaringer hos HMN fortæller os at mange borgere får udleveret en BT-stol som ikke fungerer eller passer til dem. Vores vurdering er at gennem de seneste 10 år er bevillingen af BT-stole blevet markant mere standardiseret, og det har medført mindre fokus på at sikre sig det rigtige match mellem bruger og hjælpemiddel.

Vores erfaring viser os også at konsekvensen af denne ”standardisering”, samt hvor komplekst det kan være at finde den rigtige BT-stol, medfører længere og mere besværlig sagsbehandling i kommunerne. Vi ser ofte sager, hvor der har været prøvet mange BT stole af uden succes over lange perioder, og hvor man er endt med at acceptere et uhensigtsmæssigt kompromis og brugt mange resurser på at nå derhen.

Med dette analyseredskab bliver det lettere at identificere de vigtigste parametre i valget af bade-toiletstolen til den enkelte bruger.

Det er ikke nødvendigt at bruge analyseredskabet i en fast rækkefølge, eller efter en bestemt metode. Det kan bestemt være fordelagtigt at gøre det i nogen sager, men det kan sagtens også bruges som et opslags redskab, til at sikre sig man får belyst alle relevante områder, inden man begynder at pege på et muligt hjælpemiddel til en bruger.

HMN-Modellen

Valg af bade-/toiletstol

Modellen ovenover viser hvordan "Valget af BT-stol" er i centrum, og hvordan faktorerne i de omkring liggende bobler kan påvirke det valg.

De udvalgte faktorer på modellen er ikke nødvendigvis fyldestgørende eller de eneste der kan være relevante at få belyst. Det er dog de faktorer der efter vores erfaring viser sig at have størst indflydelse på hvilken BT-stol der skal vælges til en bestemt borger.

Det er en dynamisk model, så alt efter hvilken problemstilling der er tale om, vil visse bobler være større end andre. Det er ofte en del af det "rigtige" valg af en bade-/toiletstol, at identificere hvilke områder (bobler) der vil være afgørende (større), sådan at fokus i ens analysearbejde er på de relevante områder.

Aktiviteter

Hvad skal stolen bruges til? Hvad kræver aktiviteterne af stolen?

Det kan lyde banalt, men det er ofte relevant at få identificeret hvad præcis stolen skal bruges til. Jo flere aktiviteter stolen skal kunne gøre brugeren i stand til at udføre, jo større krav til selve stolen. Navnet på hjælpemidlet afslører faktisk, at der ofte er mindst 2 aktiviteter man forventer stolen skal kunne hjælpe brugeren med: Bad og Toiletbesøg. Vi ser ofte at aktiviteterne stolen skal bruges til, kan pege i forskellige retninger i valg af stol eller tilbehør til stolen. Det kan betyde at man er nødt til at prioritere hvilke aktiviteter der er vigtigst for brugeren, og kan være nødt til at finde et kompromis der egner sig bedst til denne prioritering.

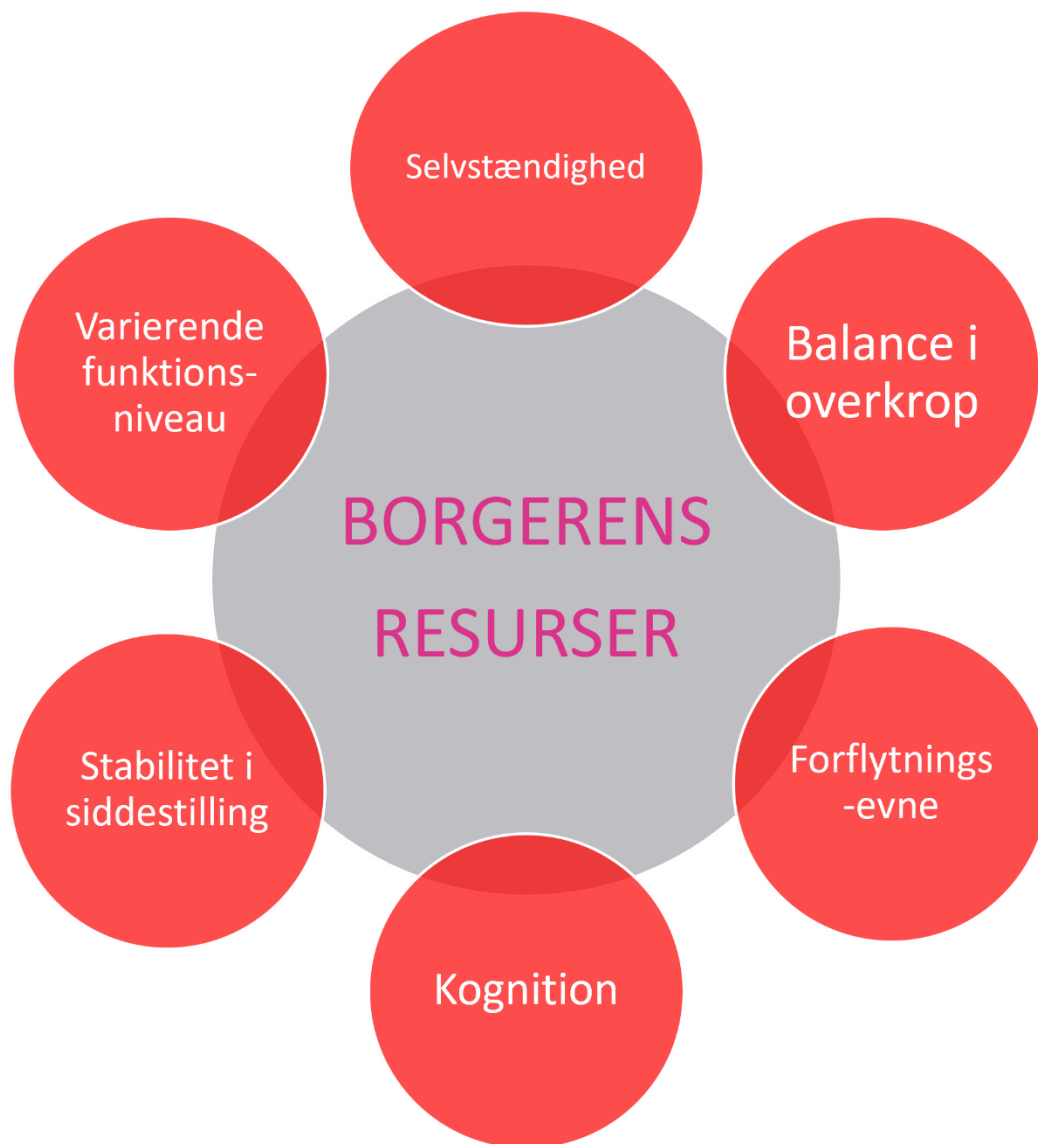

Brugerens Resurser

Hvad er brugerens fysiske og psykiske formåen?

I denne del af analysen har vi fokus på brugerens resurser.

Her vil brugerens sygdomshistorik eller handicap være en vigtig brik til at få identificeret brugerens resurser. F.eks. kan brugere med demens have nogle særlige behov ift. valget af BT-stol man er nødt til at tage med i sine overvejelser. Det kan også være at målet er at vedligeholde brugerens selvstændighed og stolen skal kunne facilitere dette.

Siddestilling

Hvad skal siddestillingen gøre brugeren i stand til?

Denne del af analysen kan være mere konkret og praktisk anlagt end de andre. Det er her at en evt. siddestillings analyse vil være et godt redskab til at få afdækket de krav brugeren stiller til stolens kontaktflader. Er brugeren tryksårstruet? Skal der tages højde for Scoliose/Kyfose eller lignende? Udfordringen kan her være at brugeren kan have særlige krav til sædet for at kunne sidde, og at det så kan være kontraproduktivt at skulle have et hul i midten af sædet. Hullet i sæderne på BT-stole er ofte en stor kilde til problemer med siddestillingen og derfor kan det være nødvendigt at vælge et sæde med en anderledes udformning eller hul størrelse.

Arbejds miljø

Hvilke hensyn skal der tages til personalet?

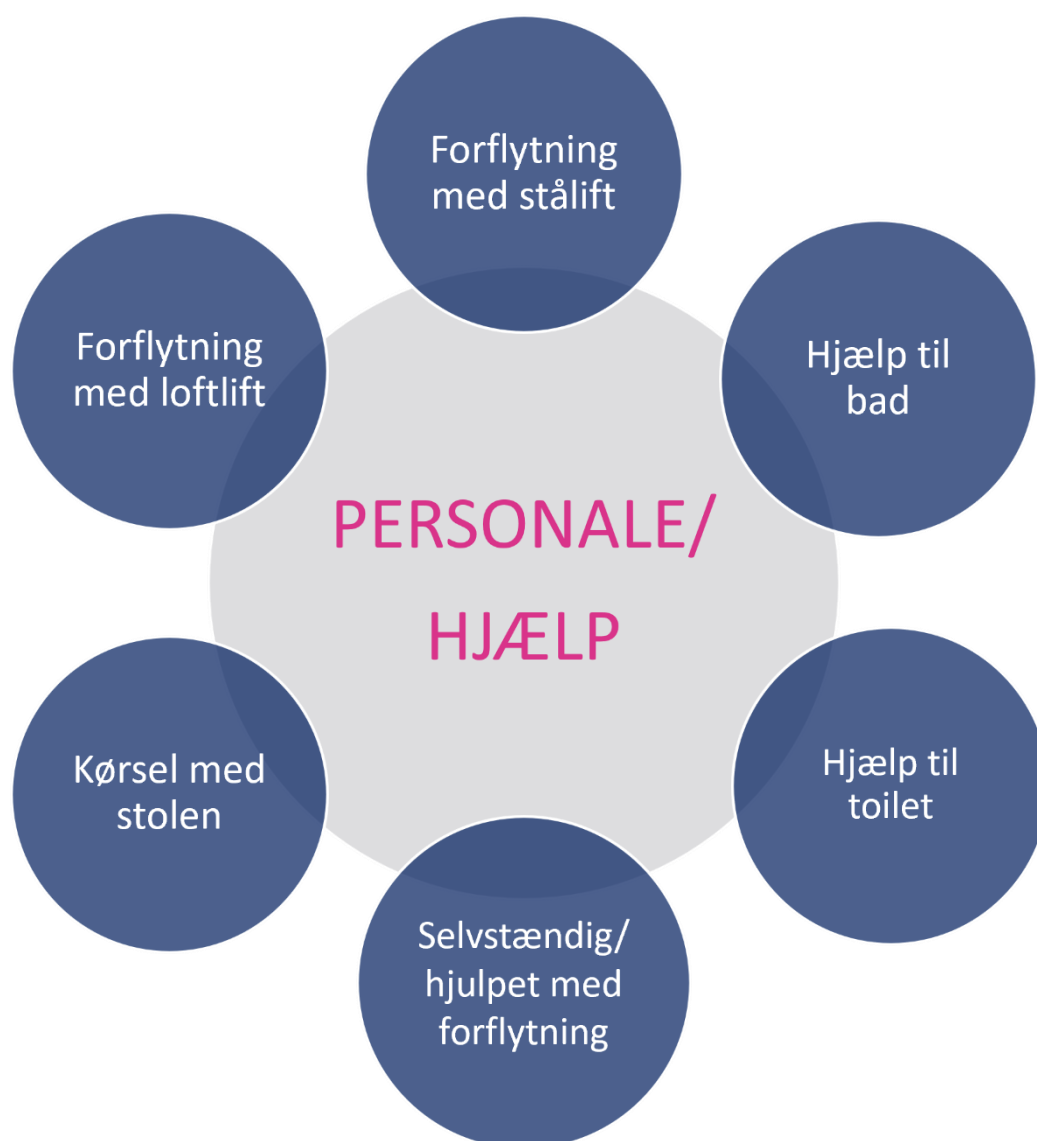
Her vil arbejdsgangene blive vurderet i forhold til både det tidmæssige forbrug og den belastning man som personale bliver udsat for. Det er vigtigt at komme hele forløbet igennem, da problemstillingerne lige så ofte kan være relateret til omgivelserne (Kørsel med stol) som f.eks. forflytningssituationen (Skabe korrekt siddestilling).

Personale / Hjælp

Hvad skal der ydes hjælp til af personale?

Her skal der ses på hvor borgeren har brug for hjælp. Så begrænsningerne i borgerens egen formåen, vil direkte føre til et behov for hjælp, og en stol der passer til dette. F.eks. hvis borgeren kan forflytte sig ved brug af stålift, kræves en sædehøjde som passer til borgeren, mens forflytning med loftlift ikke stiller specifikke krav til sædehøjde.

Omgivelser

Hvilken stol kan bruges i de aktuelle omgivelser?

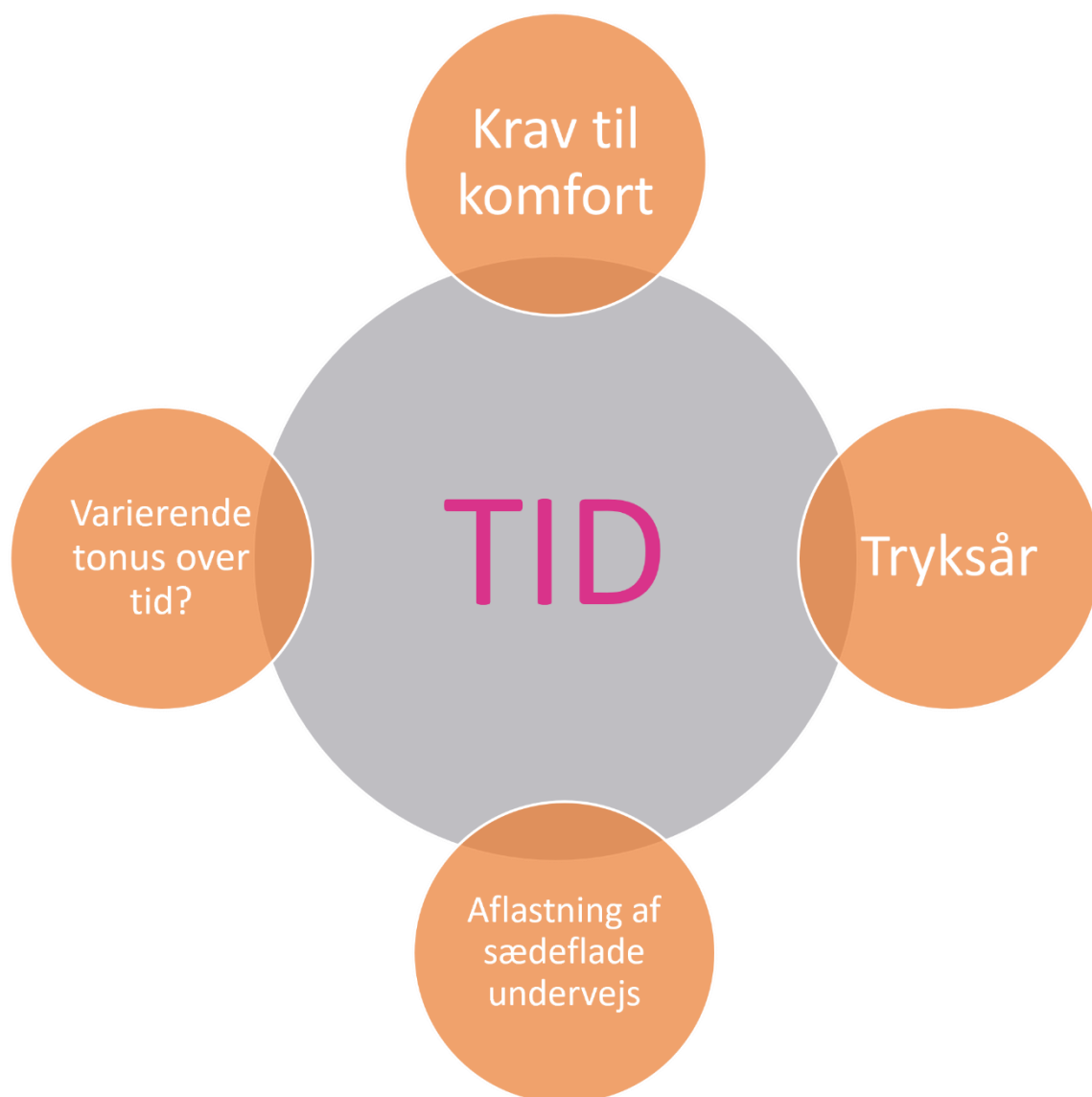
Omgivelserne sætter i stor stil rammerne for valget af BT stol. Badeværelser er ofte kendetegnet ved at være mindre rum, nogle med smal dør og skrånende underlag som evt. har fuger. Hvis omgivelserne ikke tages i betragtning ved valget af BT, kan man opleve at stå med den perfekte stol til borgeren, men den kan bare ikke komme ud på badeværelset, komme ud i brusenichen eller hen over toilettet.

Tid

Hvor længe skal stolen bruges ad gangen? Har det betydning for valg af stol?

Vores erfaring viser os at de fleste brugere sidder på en BT-stol gennemsnitligt 30 min. Det er ofte den tid det tager for et toiletbesøg efterfulgt af et bad i samme omgang. Vi er klar over det kan variere rigtig meget. Vi ser også brugere der er i stand til at klare afføring uden brug af klyx eller lignende hvis de får tid nok på stolen. Det kan betyde nogen sidder i op til og over 2 timer ad gangen. Det er nødvendigt at få afklaret dette, når der skal ses på aflastning og komfort i siddestillingen. Vi oplever også brugere som kan opretholde en fornuftig siddestilling i starten, men løbende falder mere og mere sammen eller til siden. Eller modsat får øget tonus eller udfald undervejs. Derfor er det vigtigt at få viden om, hvor længe stolen tænkes at skulle bruges ad gangen.

Case beskrivelser

For at bedre kunne illustrere og formidle hvordan analyseredskabet kan bruges i praksis, har vi lavet 2 case beskrivelser, som vi så efterfølgende har anvendt HMN modellen på.

Valg af Bade/toiletstol Case 1

Case 1 – indledende information

Borger: 48 årig kvinde med ALS, Højde 1,70, Vægt 52 kg.

Sidder med åben hoftevinkel på 125 grader i kørestol, SB 40 cm, SD 45 cm.

Pleje/Hjælp: Borger har hjælp på 4 gange om dagen.

Bolig: Handicap venlig bolig med gode pladsforhold og loftlift i soveværelset, væghængt toilet.

Problemstilling:

Borger har i dag en almindelig tip-stol, som giver smerter i ryg og skuldre.

Om morgenen tager det 45 – 60 minutter.

Borger glider frem på sædet. Der er monteret en sele som sikrer at borger ikke glider ud, men borger hænger dels i selen og dels i hullet.

Personalet har svært ved at udføre pleje og hjælp til toiletbesøg. De oplever at det er hårdt at håndtere borger i forbindelse med forflytning til BT-stolen pga. borgers ekstenderende siddemønster. Derudover klages der over, at det ikke er hensigtsmæssigt at komme til at udføre stimulering ifm. afføring.

Personalet har svært ved at placere borger ens hver gang og dermed genskabe en acceptabel siddestilling

Analyse af Case 1

OMGIVELSER:

Det væghængte toilet sammen med borgerens siddestilling gør at stolen ikke kan komme ind over et toilet, men at der skal bruges et bækken.

SIDDESTILLING:

Fastspænding i form af hoftebælte har været brugt, men det bør revurderes om det er nødvendigt ved brug af en anden stol som yder bedre støtte i siddestillingen.

Brugerens nedsatte balance sætter store krav til stabiliteten i siddestillingen.

Extension i hoftelæddet sætter krav til at vinklen mellem sæde og ryg kan justeres til 125 grader. Enten via justering af rygstropper eller i selve stolens ramme. Genskabning af korrekt siddestilling skal være enkel da det er forbundet med store smerter at sidde forkert.

Trykaflastning bør medtænkes pga. den nedsatte sensibilitet.

BORGERENS RESURSER:

Stabilitet i siddestillingen skal skabes af stolen, da borgeren ikke selv kan opretholde en stabil siddestilling.

TID:

Krav til komfort, da borgeren sidder i stolen i 45 – 60 minutter om morgenen.

Grundet smerter i ryg og skuldre er der behov for at ryggen er komfortabel/justerbar

PERSONALE/HJÆLP:

Borger har hjælp til alle aktiviteterne i BT-stolen.

At genskabe den korrekte siddestilling skal være enkelt, da stolen normalt bruges dagligt til toilet og flere gange om ugen til bad.

AKTIVITETER:

Stolen skal bruges til både bad og toilet.

I forbindelse med toilet er det nødvendigt at borger stimuleres for at kunne komme af med sin afføring. Der forflyttes med en loftlift.

ARBEJDSMILJØ:

At placere borgeren skal være enkelt, og uden at personalet skal hive og skubbe for at finde den korrekte siddestilling.

Det skal være muligt for personalet at kunne stimulere borger fra undersiden af sædet op gennem hullet i forbindelse med afføring. Det stiller krav til sædehøjden på stolen og adgang bagfra på stolen.

Arbejdsstillingen ved vask/pleje skal være hensigtsmæssig.

Krav til bade-/toiletstol

Behov for Justerbar rygvinkel.

Behov for elektrisk højdejustering af sædehøjden.

Brug for et sæde der kan stabilisere siddestillingen og forebygge tryksår.

Nødvendigt med en rygstøtte som er fleksibel og trykaflaster.

For at sikre nemmere genskabning af siddestillingen fra gang til gang, tilvælges et lår-/hoftestyr til stolen. På den måde vil det være nemmere at guide brugeren ned i den korrekte siddestilling ved forflytning.

Det skal vurderes om der fortsat er behov for en hoftese, når siddestillingen bliver forbedret.

Pga. borgerens ALS og formodet progredierende funktionsniveau, vil det være en fordel med en stol der løbende kan tilpasses ift. tilbehør, indstillinger og aflastning af borger.

Valg af Bade/toiletstol Case 2

Case 2 – indledende information

Borger: Mand på 53 år, 1.75 cm høj og vejer 155 kg. kørestolsbruger med SD på 50 cm og SB på 60 cm

Funktionsniveau: Borger kan ikke selvstændigt forflytte sig til sin BT-Stol.

Pleje/Hjælp: Borger får hjælp til bad og toilet dagligt.

Borger bliver forflyttet med loftlift i soveværelset og kørt ud til badeværelset af plejen. Han har i dag en ældre bade/stol med gas-tip med standardmål.

Bolig: Borger bor i ældre parcelhus hvor der er skiftende underlag fra soveværelse til badeværelse, samt små forhøjninger ved dørtrin. Bredden på døråbningerne i hjemmet er 80 cm.

Problemstilling:

Plejen klager over at det er meget tungt at tippe borger i nuværende stol, samt at køre med stolen. De er som udgangspunkt altid min. 2 personer ude hos borger ved plejebesøg.

Borgerens bolig giver personalet udfordringer. Det er svært at køre med BT stolen i hjemmet og der er mange små niveauforskelle i underlaget, der gør det hårdt at skubbe eller trække den nuværende BT stol.

Der er problemer med, at den nuværende stol er for lille i både bredde og dybde.

Borger kan ikke selvstændigt udføre nedre hygiejne, og selve vask og pleje er meget tidskrævende for personalet pga. borgers størrelse.

Når borger sidder, falder hans ben ud til siden i en slags "frøstilling". Det er borgers vægt der påvirker lårene og presser dem ud til siden. Dette medfører at det er svært for borgers fødder at blive på fodstøtterne. De falder ned mellem fodpladerne

Analyse af Case 2

Analyse af Case 2

OMGIVELSER:

Borgers bolig stiller nogle præcise krav til en ny bade-/toiletstol. Da døråbningerne er 80 cm, skal en ny stol ikke overskride dette i totalbredden. Derudover stiller det skiftende underlag krav til en ny stols køreegenskaber. Det samme gør sig gældende for den "rute" der skal køres med stolen fra soveværelse til badeværelset.

SIDDESTILLING:

Borgers siddende balance er god og han sidder stabilt. Borger har behov for en dybere sædedybde end på standard stole, da han fylder meget bag til når han sidder. Den "gluteale Shelf" bag til på borger betyder også at en ny stol skal kunne justeres i ryggen, da personalet ellers ikke kan få borger langt nok tilbage på sædet, så hullet i sædet gør det muligt for borger at bruge stolen til toiletbesøg.

Pga. borgers ben falder ud til siden og ikke bliver på fodpladerne, er det nødvendigt med fuld støtte af fødderne.

Borger har brug for, fast at have stolen tippet lidt bagover, da det mindsker hans åndedrætsbesvær.

BORGERENS RESURSER:

Borgeren kan ikke selvstændigt forflytte sig til BT-stolen.

Borgeren kan ikke selv rette sin siddestilling i stolen hvis den er uhensigtsmæssig.

Borgeren er ikke i stand til at udføre nedre hygiejne i stolen selvstændigt.

TID:

BT-stolen bruges i 30 – 45 minutter om morgenen. Nogle gange tager det længere tid på grund af brugerens vægt og størrelse.

PERSONALE/HJÆLP:

Borger har brug for hjælp til alle aktiviteterne der udføres i BT-stolen. Forflytningen til stolen udføres sammen med 2 plejere, da de ellers ikke kan udføre opgaven.

AKTIVITETER:

BT-stolen skal bruges til både bad og toilet. Det er derfor nødvendigt at hullet i sædet kan muliggøre dette. Derudover kræver forflytningen med loftlift at stolen kan tippes så borger kan placeres korrekt.

ARBEJDSMILJØ:

Borgerens høje vægt gør det tungt for plejen at udføre deres arbejde, og de bukker sig meget ind over borger imens. Derudover er kørslen med stolen tung og uhensigtsmæssig for personalet.

Krav til bade-/toiletstol

BT-stolen skal have en max brugervægt der kan håndtere borgers vægt på 155 kg. Det er nødvendigt med en stol med en tilpas sædebredde & plads mellem armlænene, og en sædedybde på ca. 50 cm, eller en justerbar netryg som kan give plads nederst, bag til på borger. (gluteale shelf)

Stolen skal have elektrisk tip, så borger kan placeres korrekt ved forflytning uden unødigt brug af kræfter til positionering af borger eller selve tippet af stolen. Det vil være en fordel med en stol der har et elektrisk hejs, da personalet i dag må bukke sig meget ned over nuværende stol, og plejen af borger tager lang tid. Dette vil medføre et forbedret arbejdsmiljø.

Det skal vurderes hvilke køreegenskaber stolens hjul skal have pga. den svære håndtering af nuværende stol og boligens underlag. Store 150 mm hjul samt retningsfast hjul kan være en fordel, eller der skal måske tænkes i en joystick løsning til personalet (hjælpemotor) Begge dele vil give et arbejdsmiljømæssigt løft. Der skal findes en løsning til at holde borgers fødder oppe på fodpladerne. Dette kan evt. gøres ved at bruge en helplade til fodstøtterne, sådan at mellemrummet mellem fodpladerne fjernes.

Afrunding

Som det kan ses i de 2 cases, kan HMN modellen hjælpe med at komme hele vejen rundt i, alle de forskellige behov og områder der skal tages hensyn til ved valg af bade-toiletstol.

Analyseredskabet forsøger at opdele og specificere områder der har indflydelse på, om den valgte BT-stol vil løse problemstillingen hos borgeren fyldestgørende.

I virkeligheden er det mere kompliceret, og mange af de faktorer man kan identificere ved hjælp af redskabet, vil ofte have en form for vekselvirkning og påvirkning af andre områder.

I analysen af Case 1 ser vi f.eks. at plejepersonalets arbejdsmiljø hænger sammen med borgerens behov.

Når borgeren sidder optimalt, er risikoen for tryksår mindre og borgeren har færre smerter. Når borgeren sidder optimalt, bliver det lettere for personalet at hjælpe.

Når plejepersonalet har bedre arbejdsvilkår, bruger de mindre tid, og belastningen for plejen er mindre.

At finde den optimale bade/toiletstol til en borger er ofte en balancegang mellem flere interessenters behov/ønske. Typisk kan de interessenter være: Den betalende enhed, borgeren og personalet. Det kan i sig selv være en stor del af succesen med valget af stol, at man får identificeret og prioriteret disse interessenters behov. I rigtige mange tilfælde oplever vi, at der altid vil være en form for kompromis mellem hvad de forskellige parter ønsker, og hvad der kan lade sig gøre i virkeligheden.

Ved hjælp af dette analyseredskab vil det være nemmere at komme i mål med at vælge en stol der kan opfylde alle parterens behov og ønsker, eller finde det rigtige kompromis.

VALG AF BADE-/TOILETSTOL HMN MODELLEN ER UDARBEJDET AF HMN A/S

Martin Würtz
Salgskonsulent /
Ergoterapeut

Mobil: 53 62 60 67

E-mail: mw@hmn.dk

Frank Pastoft
Salgskonsulent

Mobil: 40 70 70 03

E-mail: fp@hmn.dk

Jakob Reinholdt
Salgschef / Ergoterapeut

Mobil: 40 50 31 50

E-mail: jr@hmn.dk